

Nr 156.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av malt-drycker, m. m.; given Stockholms slott den 7 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1:o förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker,

2:o förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker,

dels ock bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Adolf Dahl.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häri genom förordnas, dels att 4 §, 12 § 1 mom., 15 § 1 mom. samt 37 § 2 mom. förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker¹ skola, 4 § i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels ock att sista stycket i 49 § samma förordning skall upphöra att gälla.

4 §.

Maltdryck — — — proppen.

Har vid tillverkning av svagdricka använts sackarin, dulcin eller annat konstgjort sötningsmedel, skall kärl, å vilket drycken utlämnas från bryggeriet, vara försett med uppgiften »Innehåller konstgjort sötningsmedel».

Anbringande av stämpel å kärl eller å kork eller propp ävensom av uppgift om användning av konstgjort sötningsmedel skall äga rum enligt av kontrollstyrelsen meddelade anvisningar.

När — — — etiketten.

Vad — — — kärl.

12 §.

1. I skattepliktigt bryggeri må för tillverkning av maltdrycker användas endast torkat, rostat eller bränt kornmalt, humle, jäst och vatten samt under de villkor, kontrollstyrelsen föreskriver, sockerkulör; dock må vid tillverkning av svagdricka användas sackarin, dulcin eller annat liknande konstgjort sötningsmedel.

15 §.

1. I skattepliktigt bryggeri må, med undantag av spannmål samt sackarin, dulcin eller annat liknande konstgjort sötningsmedel, ävensom i fall, som avses i 12 § 2 mom., socker, icke finnas ämne, som kan vid tillverkning av maltdrycker användas i stället för malt; dock må kontrollstyrelsen beträffande bryggeri, där tillverkning av läskedrycker bedrivs, mot särskilda villkor kunna medgiva uppläggning i bryggeriet av socker, som erfordras för tillverkning av sådana drycker.

¹ Senaste lydelse av 37 § 2 mom., se 1928:116.

37 §.

2. I skattefritt bryggeri må sackarin, dulcin eller annat liknande konstgjort sötningsmedel ej användas vid tillverkning av annan maldryck än svagdricka.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1930.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 8 maj 1925
(nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämför-
liga drycker.**

Härigenom förordnas, att 12 § förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Vid — — — beredas.

Annan maldryck än svagdricka må ej utlämnas, där den veterligen är försatt med sackarin, dulcin eller annat liknande konstgjort sötningsmedel.

Svagdricka, som veterligen är tillsatt sackarin, dulcin eller annat liknande konstgjort sötningsmedel, må icke förvaras på försäljningsstället annat än å kärl, som på tydligt framträdande sätt är försett med uppgiften »Innehåller konstgjort sötningsmedel». Därest vid utminuterung svagdricka till köpare utlämnas å tillslutet kärl, skall kärlet vara försett med dylik beteckning.

På — — — maldryck.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1930.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Dahl, anmäler fråga om upphävande av gällande förbud mot användning av sackarin vid tillverkning av svagdricka och mot försäljning av sackarinhaltigt svagdricka samt anför:

I 12 § 1 mom. förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker omnämnas de råämnena, som i skattepliktigt bryggeri få användas för tillverkning av maltdrycker. Bland dessa ämnen finnes icke upptaget sackarin eller annat liknande sötningsmedel. Användning härav är enligt 37 § 2 mom samma förordning förbjuden även för de skattefria bryggeriernas vidkommande. Jämlikt 15 § 1 mom, respektive 37 § 2 mom, må dylika ämnen ej heller förvaras i bryggeriernas lokaler. För fullständigande av ifrågasvarande förbud stadgas i 4 § förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka, att pilsnerdricka, som är försatt med sackarin, ej får hållas till salu, samt i 12 § förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, att maltdryck ej må utlämnas, där den veterligen är försatt med sackarin. *Gällande bestämmelser.*

Vid 1928 års riksdag framfördes i båda kamrarna i likalydande motioner (I: 107 och II: 102) yrkande om utredning rörande upphävande av förbudet mot tillsättning av sackarin till maltdryck. I anledning av dessa motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 15 maj 1928, nr 201, under åberopande av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 34, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida förbudet mot användning av sackarin vid tillverkning av svagdricka och mot försäljning av sackarinhaltigt svagdricka kunde upphävas, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning. Sedan Kungl. Maj:t den 14 juni 1928 anbefallt kontrollstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att efter samråd med medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med av utredningen föranledda förslag, har kontrollstyrelsen, efter det sådant samråd ägt rum, med skrivelse den 30 december 1929 avgivit utredning och *Riksdagens skrivelse den 15 maj 1928.*

förslag i ämnet. Häröver har kommerskollegium den 18 januari 1930 avgivit infordrat utlåtande.

Innan jag redogör för bevillningsutskottets samt de hörda myndigheternas uttalanden, torde jag i huvudsaklig anslutning till kontrollstyrelsens utredning få lämna en kortfattad framställning av sackarinfrågans innebörd och dess tidigare behandling, särskilt i vad angår sackarinförbudet beträffande maldrycker.

Sackarin såsom tillsats till närings- och njutningsmedel.

Sackarin (ortobenzoesyresulfonid) är ett vitt kristalliniskt pulver, som ses vara upp till 550 gånger sötare än socker. Det framställes ur det i stenkols-tjäran förekommande kolvätet toluol. I handeln förekommer det under olika namn, såsom sackarin, sackarina, sackarinos o. s. v. Ämnet framställes också såsom natriumsalt under namn av krystallos, sykos, suckrin o. s. v. med något lägre söthetsgrad. Sackarin betingar för närvarande i handeln i Sverige ett pris av omkring 14 kronor per kilogram. Ett med sackarin likartat sötämne är dulcin (paraphenetolcarbamid), som i egenskap av sötningsämne anses vara av sämre kvalitet än sackarin och som läser i vårt land mera sällan komma till användning. Dulcin anges vara omkring 200 gånger sötare än socker och går i handeln under benämningen sucrol. Alla konstgjorda ämnen, vilka kunna användas som sötningsmedel och hava högre söthetsgrad än raffinerat rör- eller betsocker men icke sistnämnda ämnens näringsvärde, hava ansetts inbegripna under det beträffande maldrycker gällande sackarinförbudet.

Rörande sackarinets hälsofarlighet hava meningarna varit delade. I vissa främmande länder har användningen av sackarin ansetts menlig för hälsan. Sålunda uppgives sackarinets förmenta hälsofarlighet hava föranlett eller bidragit till införandet av sackarinlagstiftning i Danmark, Norge, Österrike och Amerikas förenta stater. I detta sammanhang må emellertid nämnas, att en sedan år 1926 i Tyskland gällande lag angående konstgjorda sötämnen innehåller förbud mot användning av dylika ämnen inom livsmedelsfabrikationen, men däremot medgiver användning av samma ämnen vid tillverkning av läskedrycker och svagare, överjesta maldrycker, dock under villkor att å varan finnes tydlig beteckning om närvaro av sådant ämne. Sötämnet dulcin får dock icke tillsättas till större myckenhet än 0.3 gram för liter, vilket motiverats med att användning av dulcin i större utsträckning kan vara menlig för hälsan.

Vad angår Sverige har medicinalstyrelsen vid olika tillfällen uttalat såsom sin mening, att sackarin och därmed jämförliga ämnen, använda som sötningsmedel för närings- och näringsmedel, ej äro att betrakta såsom hälsomenliga.

Förutom av sanitära skäl har införandet av sackarinlagstiftning påyrkats med hänsyn till det illojala användande av sackarin, vartill tillverkare av vissa varor låtit sig förleda. På grund av sackarinets prisbillighet i förhållande till dess stora söthetsgrad finna nämligen en del näringsidkare med sin fördel förenligt att vid tillverkningen av varor, för vilka erfordras sötningsmedel, använda sackarin i stället för socker, varigenom allmänheten lockas att köpa en vara, som utgives vara av högre kvalitet än den verkliga och som betingar ett pris över dess verkliga värde.

Frågan om en allmän reglering av handeln med och användningen av sackarin har vid flera tillfällen varit föremål för utredning. Även sedan i den av 1903 års riksdag antagna förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker sackarinförbud införts beträffande maltdrycker, har frågan om åtgärder till förhindrande av sackarinets förekomst i dylika drycker därvid varit föremål för särskild uppmärksamhet. Oaktat förbudet har det nämligen ingalunda varit ovanligt, att sackarinhaltiga maltdrycker hållits till salu, och man har gjort gällande, att ett effektivt upprätthållande av sackarinförbudet icke kan ernås, med mindre en generell sackarinlagstiftning genomföres.

Frågan om allmän sackarinlagstiftning.

I anledning av motioner vid 1902 års riksdag hemställde riksdagen i skrivelse den 20 maj 1902, nr 143, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, vilka särskilda åtgärder beträffande importen av och rörelsen med artificiella sötämnen borde vidtagas, samt därefter för riksdagen framlägga förslag till de närmare bestämmelser, vartill denna utredning kunde föranleda. Riksdagen återopade därvid även de olägenheter, som hotade den för landet så ytterst viktiga nykterhetsrörelsen, om svagdricka och övriga icke berusande läskedrycker genom sackarintillsats försämrades.

1902 års riksdag.

I proposition, nr 172, till 1911 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till förordning angående införsel, tillverkning och försäljning av sackarin m. m. Däri hänvisades till att sackarinet ägde en avsevärd användning inom landet, framförallt vid tillverkningen av läskedrycker, och uttalades farhågor för att detsamma på allt flera områden skulle uttränga sockret. Det av Kungl. Maj:t framställda förslaget, som grundade sig på ett av kommerskollegium den 29 december 1903 avgivet samt sedermera av kontrollstyrelsen överarbetat förslag till sackarinlag, innebar i stort sett förbud mot tillverkning och användning av sackarin för andra ändamål än medicinska och vetenskapliga. Införsel och försäljning av sackarin skulle endast äga rum genom apotekare enligt närmare angivna bestämmelser. I enlighet med bevillningsutskottets hemställan biföll första kammaren propositionen. Däremot blev densamma avslagen i andra kammaren. Genom kamrarnas stridiga beslut hade frågan sålunda förfallit.

1911 års riksdag.

I anslutning till en framställning av hushållningssällskapens år 1913 i Stockholm samlade ombudsmöte bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 5 december 1913 chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning rörande behovet av förändrad lagstiftning i fråga om införsel, tillverkning och användning av sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel ävensom avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. De tillkallade sakkunniga avgåvo den 23 november 1915 betänkande med förslag till förordning angående sackarinhaltiga närings- och njutningsmedel samt förordade däri i huvudsak förbud mot att vid yrkesmässig tillverkning av närings- och njutningsmedel tillsätta sackarin samt att saluhålla sackarinhaltiga dylika medel. De sakkunniga anförde, att härigenom visserligen ej på samma sätt som genom ett absolut sackarinförbud erhöles de säkra garantier för avhjälpande av de olägenheter av ekonomisk art,

Sackarinsakkunnigas förslag år 1915.

som sackarinanvändningen ansetts medföra för statskassan och de inhemska näringarna samt för undanröjande av de farhågor, som möjligen ur sanitär synpunkt kunde hysas mot användningen av sackarin. Då emellertid förbrukningen härav så gott som uteslutande syntes äga rum inom den fabriksmässiga framställningen av svagdricka och läskedrycker och någon nämnvärd olägenhet av den rättighet för allmänheten att för eget bruk använda sackarin, som för det dåvarande funnes, ej yppat sig, ansågo sig de sakkunniga böra förorda en sackarinlag av nyssnämnda innebörd.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos yttranden av kommerskollegium, medicinalstyrelsen och kontrollstyrelsen.

Kommerskollegium förklarade sig icke hava något att erinra mot de principer, varpå den föreslagna lagstiftningen grundats.

Medicinalstyrelsen erinrade om den av styrelsen tidigare uttalade uppfattningen, att sackarin, använt såsom sötningsmedel för varjehanda njutnings- och näringsämnen, icke vore att anse såsom hälsomenligt. I följd härav hyste styrelsen ej ur hygienisk synpunkt betänkligheter att medgiva sackarins användning till sötning av sådana ämnen, dock under uttryckligt förbehåll, att det vid försäljning av med sackarin försatt närings- eller njutningsmedel skulle tydligt angivas, att detta vore sackarinhaltigt.

Kontrollstyrelsen uttalade, att det framlagda författningsförslaget enligt styrelsens mening vore ägnat att tillgodose de synpunkter, som åberopats såsom skäl för införande av sackarinförbud. Styrelsen ville emellertid ifrågasätta, huruvida den dåvarande tidpunkten kunde anses vara den lämpligaste för förslagets genomförande med hänsyn till då rådande kristid.

Livsmedels-
lagstiftnings-
kommitténs
förslag i sac-
karinfrågan
år 1916.

I sammanhang med tillsättandet av 1916 års livsmedelslagstiftningskommitté anbefalldes Kungl. Maj:t kommittén att taga de sakkunnigas förslag till sackarinlag jämte däröver avgivna yttranden i övervägande vid fullgörande av sitt uppdrag. Kommittén, som ansåg ett uppskov med sackarinfrågans lösning icke vara önskvärt, avgav den 24 november 1916 särskilt utlåtande i ärendet, i vilket kommittén underströk behovet av sackarinlagstiftning och principiellt anslöt sig till de sakkunnigas förslag, ehuru med en del erinringar mot förslagets detaljer.

Kommerskollegium, som i ärendet inhämtat yttranden från dels svenska bryggareföreningen och dels tre läskedrycksfabrikanter i Stockholm, förklarade sig i utlåtande över kommitténs förslag icke i allmänhet hava något att erinra i sak. Med hänsyn till vad nämnda läskedrycksfabrikanter hade anfört hemställde emellertid kollegium, att det tillsvidare måtte få anstå med författningarnas ikraftträdande. Såväl bryggareföreningen som nyssnämnda läskedrycksfabrikanter underströko angelägenheten av att användningen av sackarin bleve, främst i syfte att förhindra illojal konkurrens, i lag reglerad och anslöte sig till kommitténs förslag. Bryggareföreningen uttalade därjämte som sin mening, att omständigheterna påkallade ett ofördröjligt genomförande av den föreslagna lagstiftningen, varemot läskedrycksfabrikanterna i motsats härtill funno den dåvarande tidpunkten olämplig för förslagets genomförande med hänsyn till den på grund av kristiden rådande knappa sockertillgången.

Medicinalstyrelsen erinrade i sitt utlåtande om sitt tidigare gjorda uttalande, att sackarin, använt såsom sötningsmedel, icke vore att anse såsom hälso-
menligt. Kommittén hade anfört, att sockret med hänsyn till dess stora användning i livsmedelsberedningen måste betraktas som ett av våra viktigaste näringsmedel samt att det därför vore en angelägenhet av största vikt, att sockret som sötningsmedel icke undanträngdes av sackarinet, vilket helt och hållet saknade näringsvärde. Medicinalstyrelsen hölle för sin del före, att socker i vissa fall användes enbart såsom sötningsmedel, d. v. s. snarast som krydda utan avseende fäst vid tillgodogörande av dess näringsvärde. Så vore fallet vid beredande av läskedrycker och i huvudsak med sylter, safter, marmelad m. m. dylikt, som väl knappast förtärdes för näringsvärdets skull. Det vore därför enligt styrelsens mening likgiltigt, om sötningsmedlet, särskilt i läskedryckerna, utgjordes av socker eller sackarin. Då vidare sackarin icke enligt styrelsens åsikt vore hälso-
menligt, syntes intet annat skäl föreliggande för förbud mot dess användning som sötningsmedel i sådana till förtäring avsedda blandningar som de ovannämnda än det av kommittén anförda, att den oredlighet i livsmedels-
handeln borde förhindras, varigenom till näringsvärdet underhålliga om och icke hälsovådliga varor utbjödes under beteckning eller uppgifter, ägnade att vilseleda köparen om varans näringsvärde och beskaffenhet i övrigt. Dylik oredlighet syntes styrelsen dock böra kunna stävjas genom deklarationsvång för alla till förtäring avsedda varor, vilka innehölle sackarin, och stränga straffbestämmelser för åsidosättande av föreskriven deklarationsplikt. Styrelsen, som i varje fall fann den dåvarande tidpunkten olämplig för den föreslagna sackarinlagstiftningens ikraftträdande, ansåge sig förhindrad tillstyrka förbud mot yrkesmässig tillverkning och saluhållande av sackarinhaltiga njutningsmedel (läskedrycker).

Kontrollstyrelsen vidhöll i utlåtande över kommittéförslaget sin uppfattning, att tidpunkten för det dåvarande vore olämplig för genomförande av en sackarinlagstiftning. Styrelsen ansåg, att gällande förbud mot användning av sackarin och liknande sötämnen vid tillverkning av maldrycker samt mot förvaring i bryggeri för sådana surrogat borde bibehållas ävensom att tillsynen över efterlevnaden av detta förbud fortfarande skulle utövas av kontrolltjänstemännen vid maldryckstillverkningen.

I sitt den 28 november 1921 dagtecknade betänkande med förslag till livsmedelslag m. m. behandlade livsmedelslagstiftningskommittén även frågan om användningen av konstgjorda sötningsmedel i livsmedel. Efter att hava erinrat om sitt framlagda förslag till sackarinfrågans ordnande anförde kommittén, att den under sitt arbete med bestämmelser angående ett antal livsmedel funnit, att de syften, man velat vinna genom allmänna bestämmelser om användningen av sackarin, skulle i alla praktiskt viktiga fall minst lika säkert nås genom att bland stadganden i livsmedelslagens följdförfattningar införa förbud mot användningen av konstgjorda sötningsmedel i de fall, där sådan tillsats kunde ifrågakomma. — De av kommittén avgivna förslagen hava ännu icke föranlett någon statsmakternas åtgärd.

Livsmedelslagstiftningskommitténs behandling av sackarinfrågan i 1921 års förslag till livsmedelslag.

*Tillkomsten
av sackarin-
förbudet be-
träffande
maltdrycker.*

Införandet i Sverige av förbud mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga maltdrycker kan sägas hava skett utan direkt samband med spørsmålet om en särskild lagstiftning rörande reglering av användningen av sackarin. Frågan om förbud mot användningen av sackarin vid tillverkning av maltdrycker bragtes första gången på tal i det betänkande, som år 1900 avgavs av den år 1898 tillsatta kommittén för revision av gällande stadganden angående försäljning av vin och maltdrycker m. m. Kommittén avgav emellertid intet förslag i sackarinfrågan utan inskänkte sig till det uttalandet att, då det under kommitténs arbeten kommit till dess kännedom, att sackarin i stor utsträckning användes vid tillverkning av maltdrycker, samt detta måste anses såsom ett missbruk till olägenhet för den konsumerande allmänheten, vilket icke borde vara tillåtet, det syntes kommittén vara av vikt, att lagstadganden kunde åstadkommas till förhindrande därav. Kommittén hade därför ansett sig böra fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å förhållandet.

I den av 1903 års riksdag antagna förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker infördes förbud mot användning och förvaring av sackarin i skattepliktigt eller skattefritt bryggeri. Såsom motiv till förbudet anfördes i den till grund för den nya förordningen liggande, av 1902 års maltdryckskommitté verkställda utredningen, att, enligt vad verkställda analyser givit vid handen, förfalskning av maltdrycker, särskilt svagdricka, synnerligen ofta ägde rum genom användande av sackarin och att bestämmelser om förbud mot användningen av sackarin i bryggeri därför vore erforderliga.

I 1905 års förordning angående försäljning av vin och öl upptogs bestämmelse om förbud mot försäljning av vin och öl, som försatts med sackarin. I Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1905 års riksdag, nr 101, anfördes såsom motiv för sådant förbud, att i 1903 års maltdryckstillverkningsförordning funnes stadgat förbud mot att vid tillverkningen av maltdrycker använda sackarin. Detta hade, vad särskilt de skattepliktiga bryggerierna beträffade, föranletts därav att sackarin i viss mån kunde ersätta malt och därjämte motiverats av en önskan att tillse, att de i handeln tillgängliga maltdryckerna vore oförfalskade. Detta mål nåddes emellertid endast ofullständigt genom förbudet i tillverkningsförordningen, enär detta ej hindrade tillsättande av sackarin, sedan drycken utlämnats från bryggeriet. Förbudet borde därför fullständigast genom ett stadgande i försäljningsförordningen, att maltdryck, försatt med sackarin, ej finge hållas till salu; och syntes detsamma böra gälla även om vin.

Motsvarande bestämmelse infördes jämväl i 1905 års förordning angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka. I Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1905 års riksdag, nr 102, var sådan bestämmelse icke upptagen. Det särskilda utskott, som hade att behandla propositionen, ansåg det emellertid vara erforderligt, att uttrycklig föreskrift meddelades därom att svagdricka, som försåldes, icke finge vara försatt med något för hälsan skadligt ämne eller med sackarin. Då enligt gällande bestämmelser sackarin icke finge användas vid tillverkning av svagdricka men sackarin kunde bliva till-

satt drycken i salufärdigt tillstånd, syntes enligt utskottets mening ett tydligt förbud mot detta ämnes förekomst i svagdricka, som saluhölles, icke få anses överflödigt.

I fråga om nu gällande bestämmelser rörande förbud mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga maldrycker får jag hänvisa till den redogörelse härför, som inledningsvis lämnats. Utöver dessa föreskrifter finnes förbud mot tillhandahållande av vara, som innehåller sackarin, i författning stadgat allenast beträffande rusdrycker, varom bestämmelse är meddelad i 6 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

I övrigt äro några särskilda författningsbestämmelser icke utfärdade beträffande sackarin annat än i fråga om importen därav. Enligt en anmärkning till nummer 207 i nu gällande tulltaxa, liksom enligt 1911 års tulltaxa, må nämligen sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel införas till riket allenast av apoteksföreståndare eller, på medicinalstyrelsens eller vissa vetenskapliga institutioners tillstyrkan, av vetenskapsmän till begagnande för vetenskapliga ändamål, eller ock, efter kommerskollegiets prövning, av näringsidkare, som styrker sig hava behov av dylika varor för åstadkommande av sina tillverkningar. Handeln inom landet med sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel är däremot helt fri.

Införsel av sackarin.

Från svagdricksbryggeriernas sida hava under senare år vid upprepade tillfällen krav framförts därom, att sackarinförbudet beträffande svagdricka måtte upphävas. Sålunda hemställde Sveriges svagdricksbryggareförening i skrivelse till kontrollstyrelsen den 14 september 1926 om vidtagande av åtgärder i syfte, att svagdricksbryggerierna finge vid sin tillverkning använda sackarin, varvid föreningen framhöll, att sackarinförbudet alltsedan bestämmelse härom infördes i 1903 års maldryckstillverkningsförordning verkat hämmande på svagdricksindustrien. Allmänheten hade vant sig vid ett svagdricka med sötaktig smak och önskade alltjämt erhålla sådant. Sedan genom lagändring möjlighet beretts att kunna använda socker och sirup, hade olägenheten i någon mån borteliminerats, men användningen av dessa ämnen verkade icke tillfyllest, enär de under jäsningens gång försvunne och drickat därigenom förlorade sin sötaktiga smak. Föreningen föreslog emellertid, att förbudet endast så tillvida borde upphävas, att sackarin i viss begränsad mängd skulle få användas, förslagsvis ett gram per hektoliter dricka. I särskilda skrivelser till kontrollstyrelsen tillkännagåvo ett stort antal enskilda svagdricksbryggare sin anslutning till nämnda hemställan.

Framställningar om upphävande av sackarinförbudet beträffande svagdricka.

I en den 9 februari 1927 till finansdepartementet inkommen skrivelse anhöllo styrelserna för nordvästra Skånes bryggeriidkareförening och sydvästra Skånes bryggeriidkareförening om sådan författningsändring, att landets svagdricksbryggare berättigades vid tillverkning av svagdricka till viss myckenhet använda sackarin. I denna framställning gjordes gällande, att det i maldryckstillverkningsförordningen meddelade förbudet mot användning av sac-

karin vid tillverkning av maltdrycker haft till följd, att det blivit så gott som omöjligt för svagdricksindustrien att kunna tillhandahålla ett välsmakande och hållbart svagdricka. Därest en svagdricksbryggare för att förbättra varans kvalitet skulle begagna sig av sina möjligheter att vid tillverkningen använda socker eller hålla stamvörtens extrakthalt uppe vid den medgivna högsta gränsen av 6 procent, skulle detta medföra minskad hållbarhet hos drycken samt leda till en sådan fördyring av densamma, att många svagdrickskonsumenter överginge att i stället inköpa starkare maltdrycker. Socker kunde dessutom icke användas i vilken utsträckning som helst, enär detsamma såsom ett extraktgivande ämne lätt kunde medföra ökning av alkoholhalten utöver den medgivna. Enda möjligheten för svagdricksbryggarna att utan fördyring eller åstadkommande av risker för alkoholhaltens ökning över medgiven gräns kunna tillverka ett välsmakande och hållbart dricka vore enligt nämnda föreningars mening, att sackarin i begränsade mängder finge användas vid tillverkningen. Några bärande skäl mot ett medgivande i denna riktning ansåge föreningarna icke föreligga, och de åberopade, att det icke vore förbjudet att använda sackarin vid framställningen av livsmedel i allmänhet, exempelvis läskedrycker, sockerbagerivaror och konfekt.

Över denna framställning avgav kontrollstyrelsen yttrande den 30 augusti 1927 och hemställde däri, att densamma icke måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Styrelsen erinrade om att i samband med de år 1923 vidtagna ändringarna i maltdryckslagstiftningen stadgande hade intagits i maltdryckstillverkningsförfordningen om att stamvörtens extrakthalt i maltdryck icke finge understiga 4 procent. Härigenom hade under alla förhållanden garanti erhållits för att icke svagdricka med otillbörligt låg extrakthalt tillverkades. I övrigt förefunnos emellertid allttjämt möjligheter att täcka brister i fråga om en maltdrycks kvalitet med tillhjälp av sackarin. Upprätthållandet av sackarinförbudet hade visat sig vara förbundet med stora svårigheter. Allmänt vore känt, att svagdricka ofta innehölle sackarin, vilket i många fall tillsattes sedan drycken lämnat bryggeriet. Oaktat att uppsikten över sackarinförbudet hade skärpts och kända överträdelse av detsamma vederbörligen beivrades, avskräcktes svagdricksbryggarna likväl icke från att olovligen använda sackarin. Orsaken till den bristande respekten för sackarinförbudet ansåg styrelsen vara att söka däri, att man inom svagdricksindustrien icke syntes kunna inse riktigheten av att tillverkaren av drycken skulle vara betagen möjligheten att tillsätta sackarin, då det däremot stode konsumenten fritt att göra detta, samt att sackarinförbudet skulle drabba enbart bryggeriindustrien och icke gälla jämväl tillverkning av andra slag av närings- och njutningsmedel. Även om vissa olägenheter sålunda vore förbundna med tillämpningen av sackarinförbudet beträffande maltdryckerna, ansåge styrelsen likväl frågan om en ändring av bestämmelserna icke böra upptagas till behandling, förrän det vore bekant, vilken ställning statsmakterna komme att intaga till frågan om tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga närings- och njutningsmedel i allmänhet.

Bevillningsutskottet vid 1928 års riksdag har i sitt förutnämnda betänkande angående upphävande av förbudet mot tillsättning av sackarin till malt-*Bevillnings- utskottet vid 1928 års riksdag.* dryck erinrat om vad som tidigare förekommit i ärendet samt därefter anfört följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen torde framgå har strävan att upprätthålla maltdryckernas kvalitet i främsta rummet föranlett rådande förbud mot användning av sackarin vid tillverkning av sådana drycker och mot försäljning av maltdrycker, som äro försatta med sackarin. Det har nämligen tidigare särskilt ur nykterhetssynpunkt ansetts angeläget, att svagdrickat icke försämrades i smak eller näringsvärde genom tillsättning av sackarin.

Efter det nämnda förbud införts hava emellertid vissa ändringar vidtagits i lagstiftningen rörande tillverkning och beskattning av maltdrycker av beskaffenhet att inverka på ifrågavarande spörsmål. Sålunda har i samband med de år 1923 företagna ändringarna i denna lagstiftning fastställts en undre gräns för stamvörtstyrkan hos maltdrycker, så att numera till svagdricka hänföras maltdrycker med en högsta alkoholhalt av 1.8 viktprocent och med en stamvörtstyrka av lägst 4 och högst 6 procent. Utskottet vill vidare framhålla, att årets riksdag bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 36 med förslag till vissa ändringar i maltdryckstillverkningsförordningen, innebärande huvudsakligen att till maltdryck av första klassen skall hänföras jämväl malt-dricka. Med maltdricka förstås sådan maltdryck, som ej innehåller mer än 1.8 viktprocent alkoholhalt och äger en extrakthalt, överstigande 6 men icke 10.5 procent, samt vid tillverkningen undergått sådan särskild behandling, att alkoholhalten i drycken icke kan överstiga den för maltdryck av första klassen fastställda gränsen av 1.8 viktprocent.

Genom att en undre gräns fastställts för stamvörtstyrkan hos maltdrycker, har möjligheten att genom tillsättning av sackarin inskränka användningen av malt vid tillverkning av svagdricka avsevärt beskurits. Det särskilda skäl, som tidigare åberopats till förmån för ett sackarinförbud i fråga om malt-drycker, har därigenom förlorat sin egentliga betydelse såvitt angår svagdricka.

Kontrollstyrelsen har i sitt ovannämnda yttrande förklarat sig icke anse frågan om ändring i förbudet mot användning av sackarin inom bryggeri-industrien böra för närvarande upptagas. Såsom skäl härför har kontrollstyrelsen främst anfört, att spörsmålet i väsentlig grad vore beroende av den ställning, statsmakterna komme att intaga till frågan om tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga närings- och njutningsmedel i allmänhet. Emellertid synas knappast utsikter förefinnas för denna frågas lösning inom en näraliggande framtid. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om, att i motioner vid årets riksdag hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära, att ett av en år 1916 tillsatt kommitté utarbetat och år 1921 framlagt förslag angående enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning måtte efter slutförd granskning föreläggas riksdagen, men att motionerna blivit av kamrarna avslagna. Som en olägenhet vill utskottet framhålla, att förbudet i sin nuvarande form icke kunnat upprätthållas. På sätt såväl kontrollstyrelsen som motionärerna framhållit brytes synnerligen ofta mot detsamma, understundom utan tillverkarens egen förskyllan. Med hänsyn till det nu anförda har utskottet ansett övervägande skäl tala för att sackarinförbudet beträffande svagdricka upphäves. Ett upphävande av detta förbud torde emellertid icke böra ske, utan att en föreskrift införes om skyldighet för tillverkare och försäljare att å kärl, vari sackarinhaltigt svagdricka tillhandahålles, utmärka, att drycken innehåller sackarin. Lämpligen borde i samband härmed en motsvarande bestämmelse införas beträffande läskedrycker och därmed jämförliga drycker.

Säkerligen komme en dylik föreskrift att i jämförelse med gällande förbud innebära en bestämd fördel såväl för konsumenterna som för de säljare, vilka komme att tillhandahålla sackarinfritt svagdricka.

Vad åter angår de alkoholstarka maldryckerna torde icke några olägenheter yppat sig genom sackarinförbudet, och något skäl att undanröja förbudet beträffande dessa drycker synes icke föreligga. Icke heller har utskottet ansett tillrädligt, att nämnda förbud upphäves i fråga om maldricka.»

Utredning och förslag den 30 december 1929 av kontrollstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har såsom förut nämnts med skrivelse den 30 december 1929, efter samråd med medicinalstyrelsen, inkommit med utredning och förslag rörande det ifrågasatta upphävandet av förbudet mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltigt svagdricka. Till en början må återgivas vad kontrollstyrelsen anfört rörande förbrukningen av svagdricka och efterlevnaden av förbudet mot att däri tillsätta sackarin:

»Konsumtionen av svagdricka, vilken i början av 1900-talet var av betydande omfattning och större än förbrukningen av starkare maldrycker, undergick för tiden efter tillverkningsåret 1903/04, då svagdricksindustrien i samband med maldrycksbeskattningens införande lades under kontroll och sackarinförbudet även trädde i tillämpning, en fortgående minskning. Sålunda utgjorde svagdrickskonsumtionen under tillverkningsåret 1903/04 177 milj. liter, under femårsperioden 1905/06—1909/10 årligen i medeltal 158 milj. liter samt under påföljande femårsperiod årligen i medeltal 149 milj. liter. Till följd av förhållanden, som stode i samband med världskriget, minskades sedermera konsumtionen ytterligare och fortfor även den närmaste tiden därefter att nedgå, så att den tillverkningsåret 1921/22 var allenast 61 milj. liter. Efter sistnämnda tidpunkt hava förhållandena ändrats, och en fortskridande ökning år från år har inträtt i svagdrickskonsumtionen, så att den på de senaste 7 tillverkningsåren fördubblats. Sagda konsumtion under denna tid belyses av nedanstående tablå, i vilken till jämförelse även intagits uppgifter om förbrukningen av starkare maldrycker.

Tillverkningsår	Starkare maldrycker milj. liter	Liter per invånare	Svagdricka milj. liter	Liter per invånare
1922/23	137.7	23.0	66.4	11.1
1923/24	135.3	22.5	76.3	12.7
1924/25	141.4	23.4	87.2	14.4
1925/26	146.1	24.1	91.3	15.1
1926/27	151.2	24.9	103.8	17.1
1927/28	149.5	24.6	110.8	18.2
1928/29 (prelim.)	152.8	25.0	124.2 ¹	20.3

Antalet i verksamhet varande svagdricksbryggerier har ökats från 387 tillverkningsåret 1922/23 till 511 tillverkningsåret 1927/28 samt utgör för närvarande 535.

De för konsumtionen av svagdricka uppgivna kvantiteterna avse till största delen vanligt s. k. färskt svagdricka, som är en överjäst maldryck och i regel saluföres, medan det ännu befinner sig i jäsnings. Den tillverkade myckenheten lagrat svagdricka, varav konsumtionen alltmer gått tillbaka, utgjorde tillverkningsåret 1927/28 allenast omkring 10 procent av hela svagdrickstillverkningen. Genom den av 1928 års riksdag beslutade ändringen av maldryckstill-

¹ Härei inräknat 1.3 milj. liter maldricka.

verkningsförordningen möjliggjordes tillverkning av en ny extraktrik, alkoholsvag maltdryckstyp, varav konsumtionen emellertid under det första tillverkningsår, den förts i marknaden, varit mycket obetydlig, i det att densamma uppgått allenast till omkring 1.3 milj. liter.

Från svagdrickstillverkarnas sida har vid upprepade tillfällen framhållits, att det år 1903 genomförda sackarinförbudet vållat svagdricksindustrien olägenheter därigenom, att en stor del av allmänheten — särskilt i södra Sverige —, vilken visat sig uppskatta svagdricka med sötaktig smak, icke kunnat få denna smakriktning tillgodosedd, något som i sin tur verkat hämmande på avsättningen. Det har därvid åberopats, att socker eller sirap icke kan i tillräcklig omfattning komma till användning för tillgodoseende av berörda smakriktning, särskilt emedan dessa ämnen till största delen förjäsas i drycken och sålunda icke i önskvärd grad fylla uppgiften såsom sötningsmedel för svagdricka. Uppmärksammas bör även, att gällande kontrollsystem för maltdrycksbeskattningen förutsätter, att extraktgivande ämnen, såsom socker och sirap, icke i bryggeri få tillsättas efter provningen av vörtens stamvörtstyrka, d. v. s. efter jäsningsen. Skall tillsats av socker eller sirap ske under ett sådant skede av tillverkningen, att dessa ämnen i större grad kunna bibehållas oförjäsade i drycken vid dess utlämnande, får dylik tillsats allenast efter i förväg gjord anmälan verkställas i närvaro av kontrolltjänsteman, som har att övervaka, att stamvörtstyrkan icke genom den skedda tillsatsen överstiger den i lag medgivna; utgifterna för denna särskilda kontroll åligger det tillverkaren att bestrida, vilket givetvis är ur kostnadssynpunkt betungande. Svagdrickstillverkarna hava även framhållit, att svagdrickat erhåller större hållbarhet, om det sötas med konstgjort sötämne, än om socker användes. Detta torde i viss mån äga sin riktighet så tillvida, att en jämförelsevis riklig förekomst av oförjäsad socker i den från bryggeriet utlämnade maltdrycken kan bidra till att drycken hastigare fördärvas. Användande av det oförjäsbara sackarinet, vilket förutom sin sötande egenskap enligt uppgifter i den kemiska litteraturen även har konserverande verkan, bör i någon grad medverka till att det färska svagdrickat därigenom bliver hållbarare.

Nu anförda omständigheter i förening med vetskapen om de stora svårigheter, som äro förbundna med ett effektivt övervakande av sackarinförbudet, hava föranlett, att konstgjorda sötningsmedel, särskilt sackarin, i icke ringa omfattning användas av svagdrickstillverkare. Tillsättningen av dylikt sötningsmedel sker enligt vad erfarenheten givit vid handen antingen i bryggerierna vid tillverkningen eller utanför dem i samband med distributionen av drickat, vanligen då medelst sackarintabletter. Den skärpta tillsyn över efterlevnaden av sackarinförbudet, som kontrollstyrelsen på senare år sökt åvägabringa i bryggerierna, torde emellertid hava föranlett svagdrickstillverkarna att övergå till att anlita den senare utvägen, vilken underlättas genom begagnandet av de numera allmänt för svagdricka förekommande 10- och 5-liters glasflaskorna, vilkas patentproppar medgiva, att drycken obehindrat kan under transporten eller vid drickats utlämnande till köparen tillföras sackarin. I det sistberörda fallet lär så förfaras, att köparen får bestämna tillsatsens storlek, för vilket ändamål tabletterna äro avdelade för avskiljande av önskad myckenhet. Vanligt förekommande är även, att bryggeriets utkörare vid drickats avlämnande till köparen tillställer denne önskad myckenhet sackarin för svagdrickats sötande, med anvisning huru tillsättningen därav bör ske. Sackarin tillföres understundom maltdrycken i bryggeriet på så sätt, att sockerkulör eller sirap, som vid tillverkningen användes av fabrikanten eller leverantören gjorts sackarinhaltig, för att därigenom vara mera begärlig. Då skyldighet icke finnes stadgad att å vara i dylikt fall angiva, att densamma är sackarinhaltig, kan det hava varit maltdryckstillverkaren obekant, att nämnda råämnena, då de av ho-

nom inköpts, varit försatta med sackarin. I så fall har tillverkaren utan egen förskyllan blivit överträdare av bestämmelsen om sackarinförbudet och kan drabbas av laga ansvar därför. Åtskilliga fall hava förekommit, då närvaron av sackarin i svagdricka av tillverkaren förklarats på nu angivet sätt, men denne likväl blivit ådömd straff trots sin försäkran, att det varit honom obekant, att sockerkulören eller sirapen innehållit det förbjudna sötämnet.

Då enligt uppgift från importörhåll den till riket införda kvantiteten sackarin till betydande del lär finna avsättning såsom sötningemedel för svagdricka, kan här vara av intresse att taga del av följande statistik över sackarinimporten under senare år.

År 1921	4,878 kilogram
» 1922	6,380 »
» 1923	5,493 »
» 1924	6,579 »
» 1925	7,385 »
» 1926	6,896 »
» 1927	9,051 »
» 1928	13,705 »

Den omfattning, i vilken sackarin befunnits närvarande i svagdricksprov, som av kontrolltjänstemän vid maltdryckstillverkningen insänts till kontrollstyrelsens laboratorium för undersökning, framgår av följande sammanställning.

År	Undersökta prov	Därav sackarinhaltiga
1925	60	24
1926	173	74
1927	95	40
1928	83	32
1929	82	24

I alla fall, där närvaro av sackarin kunnat påvisas i de undersökta proven, har kontrollstyrelsen anmält tillverkaren till åtal för överträdelse av sackarinförbudet. Den jämförelsevis stora omfattning, i vilken bötesstraff ådömts svagdrickstillverkare för dylik förseelse, har emellertid ingalunda verkat avskräckande från fortsatt användning av det förbjudna sötämnet; åtskilliga tillverkare hava under kort tid flera gånger ådömts böter, vilka stegrats vid förseelsernas upprepande. Den anmärkningen kan här framställas, att en höjning i den nuvarande straffskalan för förseelse mot sackarinförbudet, vilken beträffande tillverkare i skattefritt bryggeri utgör böter lägst 50 och högst 1,000 kronor, borde vara ägnad att medföra ökad respekt för sackarinförbudet. Det synes emellertid tvivelaktigt, huruvida en sådan åtgärd skulle medföra avsedd effekt. Med kännedom om de svårigheter, som äro förbundna med en verksam kontroll från statens sida över sackarinförbudets efterlevnad, skulle säkerligen en del svagdrickstillverkare alltjämt finna med sin fördel förenligt att för tillgodoseende av allmänhetens smakriktning tillsätta svagdrickat konstgjorda sötämnen, även med risk att någon gång bliva ådömda kännbarare bötesstraff. Åtminstone synas erfarenheterna i Danmark giva stöd för en sådan uppfattning. Även i nämnda land, där en generell sackarinlagstiftning är genomförd, råder enligt inhämtade upplysningar stora svårigheter att upprätthålla sackarinförbudet, och i de bryggerier, som tillverka 'Husholdningsöl' — en maltdryck, ungefär motsvarande det svenska svagdrickat — förekommer olovlig användning av sackarin ganska allmänt. Det för dylik förseelse utdömda straffet utgjorde till en början 25 å 50 kronor, men för att råda bot för miss-

förhållandet vidtogs en höjning av böterna så, att de i allmänhet för närvarande utgöra 400 à 500 kronor. Då det emellertid visat sig mycket lönande att saluhålla maltdrycken sötdad med konstgjort sötningsmedel och då polismyndighetens kontroll över sackarinförbudet icke kunnat göras tillräckligt effektiv, finnas i Danmark åtskilliga tillverkare, som regelmässigt använda sackarin vid tillverkningen. De hava nämligen funnit, att den olovliga sackarinanvändningen lönar sig, även om de någon gång emellanåt drabbas av bötesstraff.»

Efter en erinran om att sackarinförbudet beträffande svagdricka i Sverige väsentligen föranletts av en strävan att förhindra tillhandahållandet av en ur kvalitetssynpunkt mindervärdig vara har kontrollstyrelsen anfört följande. Sedan i 2 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker stadgande införts därom att maltdryck icke finge i bryggeri tillverkas med stamvört av lägre extrakthalt än 4 procent, hade därmed ett regulativ erhållits mot tillverkning av svagdricka med otillbörligt låg extrakthalt, varigenom även det ursprungligen anförda motivet till sackarinförbudet bortfallit. Erfarenheten hade emellertid utvisat, att svagdrickstillverkarnas kompetens samt uppfattning angående de krav, som ur sanitär synpunkt borde ställas på deras tillverkning, i många fall lämnade mycket övrigt att önska, något som vore ägnat att återverka på varans kvalitet och smak. Trots den införda bestämmelsen om minimigräns för extrakthalten föreläge därför fortfarande en frestelse att i dylikt fall tillgripa sackarin för att dölja bristfälligheten. Denna omständighet syntes dock, i betraktande av dels svårigheten att kunna upprätthålla sackarinförbudet, varigenom detsamma blivit i hög grad ineffektivt, och dels allmänhetens ådagalagda åstundan att äga tillgång till svagdricka med söt smak, icke få tillmätas sådan betydelse, att det ovillkorliga sackarinförbudet i fortsättningen enbart på grund därav borde bibehållas. För avhjälpande av berörda sanitära missförhållanden framstode som ett viktigt önskemål, att en ordnad effektiv tillsyn komme till stånd, i vilket avseende ett förverkligande av den sedan lång tid tillbaka på många håll eftersträfvade livsmedelslagstiftningen skulle vara av stor betydelse.

I sitt utlåtande den 30 augusti 1927, i vilket kontrollstyrelsen konstaterat de med sackarinförbudet för svagdricka förbundna olägenheterna, hade styrelsen förklarat sig icke anse frågan om ändring av bestämmelserna om sagda förbud böra för det dåvarande upptagas. Såsom skäl härför hade styrelsen främst anfört, att spørsmålet i väsentlig grad vore beroende av den ställning, statsmakterna komme att intaga till frågan om tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga närings- och njutningsmedel i allmänhet. Detta skäl till uppskov med frågans upptagande hade 1928 års riksdag likväl avvisat. Då riksdagen sålunda ansett, att frågan om sackarinförbudets upphävande beträffande svagdricka icke borde anstå på sätt kontrollstyrelsen föreslagit utan upptagas till behandling särskilt för sig, hyste styrelsen den mening, att en ändring av bestämmelserna om sackarinförbudet nu borde komma till stånd samt att frågan borde finna sin lösning i överensstämmelse med vad av bevillningsutskottet blivit ifrågasatt.

Efter det kontrollstyrelsen utarbetat förslag till de författningsändringar,

som funnits påkallade av föreliggande frågas lösning i enlighet med vad sålunda angivits, har styrelsen inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen i ärendet.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande till kontrollstyrelsen den 2 december 1929 vidhållit sin vid flera tidigare tillfällen uttalade mening, att sackarin, använt såsom sötningsmedel, icke vore att betrakta såsom hälsomenligt. Styrelsen har därefter erinrat om den tidigare hävdade uppfattningen, att sackarintillsats skulle åstadkomma ett förringande av varans värde och underlätta försäljningen av en från kvalitetssynpunkt underhaltig vara. Dessa invändningar hade numera förlorat i värde, sedan genom 1923 års maldryckstillverkningsförordning införts ett stadgande om en lägsta extrakthalt hos svagdricka av 4 procent. Den möjlighet, som dessförinnan funnits att genom sackarintillsats dölja bristande extrakthalt, hade härigenom till väsentlig del undanröjts. Sackarintillsatsen hade nu närmast till ändamål att ge drickat en av allmänheten åstundad sötaktig smak, vilket, efter vad det uppgaves, av tekniska skäl svårligen kunde åstadkommas genom ökad tillsats av jäsbara naturliga sötmedel såsom socker eller sirap. Från allmän hälsovårdssynpunkt vore det enligt medicinalstyrelsens mening givetvis av stor betydelse, att allmänheten hade tillgång till ett billigt, efter rådande smak anpassat dricka, som med framgång kunde upptaga tävlan med de alkoholstarkare maldryckerna. Dessa synpunkter borde enligt medicinalstyrelsens förmenande motivera, att frågan om användande av sackarin vid tillverkning av svagdricka nu upptoges till fristående behandling i avvaktan på en allmän livsmedelslagstiftning eller särskild sackarinlagstiftning. Under åberopande av det anförda har medicinalstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra mot, att förbudet mot användning av sackarin vid tillverkning av svagdricka och mot försäljning av sackarinhaltigt svagdricka upphävdes, under villkor att å kärll, vari sackarinhaltigt svagdricka tillhandahölles, tydligt angäves, att varan vore försatt med sackarin. Medicinalstyrelsen har såsom särskild förutsättning för upphävandet av nämnda förbud angivit, att noggrann kontroll å extrakthalten utövades.

Sedan kontrollstyrelsen berett *Svenska bryggareföreningen* tillfälle att till kontrollstyrelsen inkomma med yttrande i frågan, har föreningen den 21 december 1929 avgivit utlåtande i ärendet. Föreningen har inskränkt sig till att hänvisa till synpunkter, som utsedda representanter muntligen framfört till kontrollstyrelsen, samt har ansett sig därutöver endast böra framhålla, att sackarinfrågan för maldryckernas vidkommande, för att ej föregripa den allmänna utredning, som borde föregå en livsmedelslagstiftning, icke borde utbrytas ur sitt naturliga sammanhang utan upptagas till avgörande först i samband med denna. Föreningen har därvid erinrat om kontrollstyrelsens utlåtande den 30 augusti 1927, i vilket styrelsen givit uttryck åt en dylik mening. För medicinalstyrelsens ståndpunkt rörande sackarinförbudets upphävande för svagdricka hade sistnämnda styrelse enligt bryggareföreningens förmenande icke framfört några bärande motiv.

Vad angår den av bryggareföreningen uttalade meningen, att sackarinfrågan för maldryckernas vidkommande borde upptagas först i samband med

spörsmålet om genomförandet av en livsmedelslagstiftning, har kontrollstyrelsen erinrat om att riksdagen avvisat en dylik ordning för behandling av den föreliggande frågan. Under erinran att från föreningens sida motstånd rests särskilt emot sackarinförbudets upphävande i fråga om s. k. lagrat svagdricka, har kontrollstyrelsen vidare anfört:

»Kontrollstyrelsen får erinra om att frigivandet av sackarinet vid tillverkning av svagdricka är avsett att förbindas med skyldighet för tillverkaren att å kärlet deklarerera användningen av sackarin. Då sålunda konsumenten i varje fall beredes kännedom om huruvida en maltdryck är sackarinhaltig eller ej, kan icke göras gällande, att användningen av sackarin innebär illojalt förfarande mot konsumenten. Likaledes är deklarationsskyldigheten ägnad att utgöra en garanti mot illojal konkurrens emellan tillverkarna. Har den principen vunnit erkännande, att frihet skall vara rådande att använda sackarin under den angivna förutsättningen, att konsumenten av den därmed sötade varan beredes kännedom om dylikt sötämnes närvaro, anser kontrollstyrelsen tillräckliga skäl icke föreligga att undantaga lagrat svagdricka, då nu frågan gäller att upphäva sackarinförbudet beträffande svagdricka i allmänhet. Beträffande rätten att vid tillverkning av olika slag av svagdricka använda sackarin, skulle de skattepliktiga och de skattefria bryggerierna givetvis bli likställda.

Huruvida användningen av sackarin vid tillverkning av lagrat svagdricka kan komma att medföra, att denna maltdryck, som för närvarande förekommer i mycket obetydlig omfattning, vinner ökad avsättning och därigenom framträder såsom konkurrent till pilsnerdricka, är svårt att på förhand bedöma. Skulle något sådant inträffa, torde näppeligen ur allmänna synpunkter någon erinran kunna göras. Snarare torde en sådan utveckling få anses gagnelig. Medicinalstyrelsen har också givit uttryck åt denna uppfattning, då nämnda styrelse i sitt ovannämnda utlåtande särskilt framhållit betydelsen av att allmänheten beredes tillgång till ett billigt, efter rådande smak anpassat dricka, som med framgång kan upptaga tävlan med de alkoholstarkare maltdryckerna. Det faktiska monopol å tillverkning av starkare maltdrycker, som de skattepliktiga bryggerierna för närvarande innehava, har berett denna industri en så gynnsam ställning i ekonomiskt avseende, att den bör väl kunna uthärda den sannolikt icke alltför betungande konkurrens, som skulle ligga däri, att de mindre gynnsamt lottade svagdricksbryggerierna efter sackarinets frigivande måhända komme att finna en ökad avsättning för lagrat dricka.»

Vad angår verkningarna av sackarinets frigivande för svagdrickstillverkning med avseende å statsverkets inkomst av maltskatten har kontrollstyrelsen trots sig kunna förutsätta, att, då riksdagen tagit initiativet till det underlåtande av svagdricksindustrien, som upphävandet av sackarinförbudet innebure, riksdagen även velat taga de konsekvenser med avseende å inkomsten av maltskatten, som en eventuellt ökad tillverkning av skattefria maltdrycker på bekostnad av de skattepliktiga kunde medföra. En åtgärd, vilken i likhet med den nu ifrågavarande kunde tänkas medföra någon minskning i inkomsten av maltskatten — vilken tillfördes rusdrycksmedelsfonden — men samtidigt erbjöde fördelar ur nykterhetssynpunkt, syntes icke böra enbart av förstnämnda anledning tillbakavisas.

I anledning av förslag från svagdrickstillverkarnas sida, att sackarinförbudet skulle ersättas av bestämmelse om att sackarin skulle få användas vid svagdrickstillverkning allenast intill en viss högsta myckenhet per hektoliter dricka,

har kontrollstyrelsen uttalat, att en dylik lösning av sackarinfrågan visserligen kunde synas tilltalande, då olägenheterna av sackarinets begagnande i så fall skulle göra sig mindre gällande. Emellertid skulle, särskilt i betraktande av det besvärliga analysarbete, som kvantitativa bestämningar av sackarin i svagdricka innebure, övervakandet av att icke den stadgade maximikvantiteten överskredes, erbjuda så stora svårigheter, att denna utväg måste lämnas ur räkningen. Samma kontrollsvårigheter skulle givetvis även göra sig gällande, därest av sanitära skäl man ansåge sig böra meddela bestämmelse om viss kvantitetsbegränsning vid användning av dulcin.

Med avseende å kontrollen över efterlevnaden av en blivande föreskrift om skyldighet att tillkännagiva närvaro av sackarin i svagdricka har kontrollstyrelsen yttrat följande:

»En konsekvens av sackarinförbudets upphävande på sätt ovan föreslagits torde bliva, att lagöverträdelserna bliva väsentligen mindre talrika än enligt hittills gällande ordning. Sedan möjlighet beretts svagdrickstillverkarna att lagenligt kunna begagna sackarin vid tillverkningen och de därmed blivit i stånd att tillverka ett svagdricka, som vissa delar av allmänheten visat sig uppskatta, kan det nämligen icke vara något särskilt intresse för dem att underlåta att tillkännagiva närvaron av sackarin i drycken, varigenom de skulle riskera att ådömas straff för överträdelse av bestämmelserna i fråga. Icke desto mindre är det av vikt, att en så effektiv tillsyn som möjligt ägnas åt deras efterlevnad. Det bör ankomma på kontrollstyrelsen att genom de vid maltdryckstillverkningen anställda kontrolltjänstemännen låta såväl i bryggerierna som utom dessa taga och å sitt laboratorium undersöka prov å svagdricka, som icke deklarerats innehålla sackarin, samt i fall av olaglighet anmäla vederbörande till åtal.»

Beträffande de av kontrollstyrelsen avgivna förslagen till de av sackarinförbudets upphävande påkallade ändringarna i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker och förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker har styrelsen anfört följande:

»I maltdryckstillverkningsförordningens 4 §, som för närvarande innehåller bestämmelser om anbringande å kärl, varå maltdryck utlämnas från bryggeri, av uppgift om bryggeriets namn och beteckning för maltdryckens klass, bör lämpligen även intagas bestämmelserna om skyldighet för maltdryckstillverkare att deklarerera närvaron av sackarin, dulcin eller annat liknande sötningsmedel i svagdricka. Detta bör ske genom anbringande å kärlet av uppgiften 'Innehåller konstgjort sötningsmedel'. I Tyskland, där sackarin får användas för tillverkning av bland annat läskedrycker och vissa svagare maltdrycker mot deklarationsskyldighet, skall motsvarande uppgift på tydligt framträdande sätt meddelas å etikett å kärlet, vilket förfaringssätt, enligt vad kontrollstyrelsen inhämtat, i praktiken visat sig genomförbart. Kontrollstyrelsen har ansett, att enahanda förfaringssätt bör tillämpas i Sverige. I allmänhet skall sålunda ifrågavarande uppgift meddelas, i fall då etikett ej förekommer å kärlet, genom åsättande av särskild etikett med denna uppgift, men eljest å den å kärlet förekommande etiketten; uppgiften skall anbringas på ett tillräckligt framträdande sätt. I särskilda fall torde emellertid kunna tänkas, att annat förfaringssätt kan vara lämpligare. Då kontrollstyrelsen för närvarande jämlikt bemyndigande i ovanberörda 4 § äger meddela anvisningar rörande anbringan-

de av stämpel å kärl, innehållande maltdrycker, eller å kork eller propp, torde det även få ankomma på styrelsen att meddela anvisningar, huru anbringande av nu ifrågavarande uppgift skall äga rum.

I 12 § i förordningen har vidtagits erforderlig ändring, för att konstgjort sötningsmedel skall kunna få användas vid tillverkning av svagdricka i skattepliktigt bryggeri. Då nu åsyftat medel ansetts hänförligt till sådana ämnen, som vid tillverkning av maltdrycker kunna användas i stället för malt, är förvaring därav i skattepliktigt bryggeri för närvarande icke medgiven. Därest dylikt sötningsmedel nu skall medgivnas vid svagdrickstillverkning, bör det ovillkorliga förvaringsförbudet upphävas, i vilket syfte 15 § underkastats ändring.

Beträffande 37 § 2 mom. i maltdryckstillverkningsförordningen föreslås vidtagande av sådan ändring, att konstgjorda sötningsmedel av ovannämnda slag kunna komma till användning för svagdrickstillverkning i skattefritt bryggeri och även därstädes förvaras. I anslutning till denna ändring bör sista stycket av 49 § utgå.

I 12 § i förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker har föreslagits stadgande angående skyldighet för försäljare av svagdricka att tillse, att å kärl, vari svagdricka, som veterligen är tillsatt sackarin, dulcin eller liknande konstgjort sötningsmedel, å försäljningsstället förvaras, finnes uppgift om detta förhållande.»

Kontrollstyrelsen har föreslagit, att författningsändringarna skola träda i tillämpning den 1 juli 1930.

Kommerskollegium har den 18 januari 1930, med överlämnande av yttrande från Sveriges kemiska industrikontor, avgivit anbefallt utlåtande över kontrollstyrelsens utredning och förslag. Kollegium har därvid hänvisat till att kollegium i utlåtande över 1916 års livsmedelslagstiftningskommittés förslag till livsmedelslag för sin del funnit kommitténs krav, att sötning av saft, sylt och marmelad m. m. samt ersättningsmedel därför endast skulle få ske med rörsocker, knappast vara tillräckligt grundat. Vidare har kollegium nu erinrat om att kollegium, som jämlikt anmärkning till vederbörlig tulltaxerubrik under en lång följd av år haft att pröva näringsidkares ansökningar om rätt att från utlandet införa sackarin med hänsyn till styrkt behov därav för respektive tillverkningar, på grund härav i ett icke ringa antal fall författningen enligt medgivit sådan rätt även för läskedrycksfabrikation. Tillsats av sackarin, inköpt på apotek, syntes dessutom i avsevärd utsträckning hava förekommit och alltjämt förekomma vid beredning av läskedrycker. Det syntes kollegium under dessa förhållanden knappast fullt konsekvent att med hänsyn till en eventuell framtida skärpning av hithörande bestämmelser i livsmedelslagstiftningen förvägra tillverkarna av svagdricka, vilket ju även väsentligen vore att räkna såsom en läskedryck, motsvarande rättighet. Härvid borde jämväl beaktas, att en dylik skärpning, vad läskedryckerna beträffade, väl närmast kunde antagas komma att avse införande av deklARATIONSTVÅNG vid användande av konstgjorda sötmedel såsom sackarin, ett förbehåll, som nu jämväl enligt kontrollstyrelsens förslag skulle komma att gälla i fråga om svagdricka. Kommerskollegium har i övrigt anfört följande:

»Den huvudsakliga invändning, som i övrigt framställts mot borttagande av förbudet att använda sackarintillsats vid svagdrickstillverkning, synes gå

Kommerskollegiets utlåtande den 18 januari 1930.

ut på, att ett svagdricka med sådan tillsats i smakhänseende gäves sken av att vara av högre kvalitet, än som motsvarades av verkligheten. Kollegium anser icke denna invändning böra tillmätas avgörande inflytande, bland annat med hänsyn till den numera gällande bestämmelsen om minsta extrakt-halt av fyra procent hos vörten vid tillverkning av svagdricka. För övrigt torde väl svagdricka knappast vara att räkna, åtminstone i främsta rummet, såsom näringsmedel, utan huvudsakligen såsom läskedryck. Sackarinets oskadlighet ur hälsosynpunkt har i detta samband av medicinalstyrelsen ånyo bekräftats i det remisshandlingarna bifogade yttrandet från styrelsen.

I Tyskland, där tidigare, såvitt kollegium har sig bekant, ett generellt förbud mot användande av sackarin och dulcin vid maldryckstillverkning varit gällande, medgavs provisoriskt, enligt förordning av den 21 juli 1923 samt den 16 januari och den 4 augusti 1926, § 5 — — —, tillsats av dylika sötningsmedel till överjäst öl. Enligt förordning av den 18 november 1927 — — — har sedermera nämnda medgivande begränsats att gälla för överjäst 'Einfachbier' (vilket närmast torde motsvara svagdricka) med stamvörthalt *icke överstigande* 4 procent, alltså liggande under den i Sverige fastställda minimigränsen för vörtens styrka i fråga om maldrycker av klass 1. Det vill synas, som om den påtalade risken för att en kvalitetsförsämring skulle kunna maskeras genom tillsats av konstgjort sötningsmedel i ovan refererade fall skulle ställa sig större än enligt de bestämmelser, som författningens enligt gälla i vårt land beträffande svagdricka.

Ett ytterligare skäl för bifall till det av kontrollstyrelsen och medicinalstyrelsen förordade medgivandet i fråga om användande av sackarin vid svagdricksberedning måste enligt kollegii åsikt ligga i det påvisade förhållandet, att förbudet i stor utsträckning göres illusoriskt genom att distributören av svagdrickat samtidigt med leverans härav tillhandahåller för sötning av drickat erforderlig sackarin.

Om sålunda jämväl enligt kollegii åsikt vägande skäl tala för ett upphävande av förbudet mot sackarintillsats i fråga om vanligt överjäst s. k. brunsvagdricka, föreligger onekligen viss anledning till tvekan i fråga om underjäst och lagrat svagdricka. Detta står nämligen, såsom framhålles i yttrandet från Sveriges kemiska industrikontor, i tillverkningshänseende så nära pilsnerdrickat (klass II), att det kan synas oegentligt att tillämpa olika bestämmelser rörande sackarintillsats i fråga om dessa båda slag av drycker.

Emellertid är härvid att märka, att något yrkande om borttagande av förbudet mot sackarintillsats i fråga om maldrycker av klass II icke, såvitt kollegium har sig bekant, från något håll ifrågasatts. En dylik åtgärd skulle för övrigt kunna tänkas medföra verkningar i fiskaliskt hänseende av mera omfattande betydelse (genom en minskning av maltskatten) än det nu ifrågasatta medgivandet. I övrigt är att märka, att tillverkningen och konsumtionen av lagrat svagdricka under senare år varit relativt liten (för närvarande endast omkring $\frac{1}{10}$ av hela mängden svagdricka) och efter hand ytterligare minskats. Enligt uppgifter, inhämtade från kontrollstyrelsen, utgjorde sålunda konsumtionen av svagdricka under nedanstående tillverkningsår i miljoner liter

	hela mängden	därav lagrat
1923/24	76.3	13.01
1924/25	87.2	12.49
1925/26	91.3	11.88
1926/27	103.8	12.25
1927/28	110.8	10.68
1928/29	124.2	(uppgifter saknas)

Erinras må slutligen, att deklarationstvänget beträffande sackarintillsats givetvis skulle gälla även i fråga om det lagrade svagdrickat. Det bleve sålunda helt beroende av konsumenterna själva, huruvida de önskade utnyttja möjligheten att förtära en dryck av här avsett slag, sötad med sackarin, eller ej.

Det torde nog tvevelsutan givas ett icke ringa antal personer med utvecklat smaksinne, för vilka själva smaken av sackarin är motbjudande. Andra — och de torde väl sannolikt utgöra flertalet — finna däremot ej denna smaktillsats oangenäm utan tvärtom. Det vill synas, som om tillräcklig hänsyn till de förstnämnda i själva verket tagits genom det föreslagna deklarations-tvänget, som ju för dem möjliggör att undvika inköp eller förtäring av sackarinhaltigt svagdricka.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och jämväl till de svårigheter, som torde föreligga att i tillämpningen skilja mellan över- och underjäst svagdricka, anser sig kollegium icke böra motsätta sig, att det föreslagna medgivet vandet får gälla även det sistnämnda.»

Kollegium, som ej funnit anledning att ingå på någon närmare författningsteknisk prövning av de framställda författningsförslagen, har förklarat sig hava intet att erinra mot, att nämnda förslag läggas till grund för framställning i ärendet till riksdagen.

Sveriges kemiska industrikontor har i yttrande till kommerskollegium hänvisat till att genom sötmedelstillsats till svagdricka kunde döljas brist i tillverkningen, nämligen för låg extrakthalt, och ifrågasatt lämpligheten att legalisera ett förfarande, som på illojal väg täckte medvetna eller omedvetna dylika brister. Förbudet mot användandet av sötmedel utgjorde åtminstone för närvarande en drivfjäder till att hålla extrakthalten så hög och erhålla en så smaklig vara som möjligt utan tillsats av främmande ämnen. Sattes denna drivfjäder ur funktion, syntes kvaliteten på varan med all säkerhet komma att sjunka.

Att likställa färskt svagdricka, det överjästa s. k. brunsvagdrickat, med det underjästa, lagrade svagdrickat vore enligt industrikontorets mening ej riktigt. Det lagrade svagdrickat stode i tillverkningshänseende så nära pilsnerdrickat, att olika regler för sötmedelstillsats i fråga om dessa båda drycker rättvisligen ej borde förekomma.

Industrikontoret har slutligen ansett mindre lämpligt att redan nu, innan den kontroll tillkommit, som syntes bliva en av de bärande principerna i en kommande livsmedelslagstiftning, lätta på sackarinförbudet.

På grund av vad som sålunda anförts har Sveriges kemiska industrikontor avstyrkt upphävande av sackarinförbudet.

Såsom framgår av bevillningsutskottets vid 1928 års riksdag förut återgivna betänkande uttalade utskottet, att i samband med införande av skyldighet att tillkännagiva tillsats av sackarin i svagdricka en motsvarande bestämmelse lämpligen borde införas beträffande läskedrycker och därmed jämförliga drycker.

Användningen av sackarin vid tillverkningen av läskedrycker.

Kontrollstyrelsen har härom i sitt utlåtande anført:

»Användning av sackarin vid läskedryckstillverkning är ingalunda ovan-

ligt förekommande, och sackarinet utnyttjas därvid ofta på sådant sätt, att den vara, allmänheten erhåller, blir av mindre tillfredsställande kvalitet. Förekomsten av sackarinhaltiga läskedrycker innebär även betydande olägenheter med hänsyn till den illojala konkurrens, tillverkare av sackarinfria läskedrycker därigenom hava att utstå. Under sådana förhållanden föreligga otvivelaktigt starka skäl för vidtagande av den av bevillningsutskottet i detta hänseende ifrågasatta åtgärden.

Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida spörsmålet om utfärdande av dylika bestämmelser lämpligen bör upptagas enbart beträffande läskedrycker och om icke sådana föreskrifter i stället böra meddelas i ett större sammanhang. De ovan antydda olägenheterna av användning av sackarin vid tillverkning av läskedrycker torde göra sig gällande även beträffande vissa andra varor, exempelvis saft, sylt, marmelad och liknande produkter, rörande vilkas tillverkning och försäljning föreligger ett i det föregående omnämnt, av livsmedelslagstiftningskommittén avgivet förslag till författning, innefattande bland annat förbud mot användning vid deras tillverkning av konstgjorda sötningsmedel. Att nu till särskild reglering upptaga ifrågavarande spörsmål allenast i vad rör läskedrycker, synes därför ej böra ske. Det yrkande, i vilket riksdagens ovannämnda hemställan utmynnar, har för övrigt begränsats att avse upphävandet av sackarinförbud beträffande svagdricka.»

Kontrollstyrelsens uppfattning delas av *medicinalstyrelsen*, som i sitt i ärendet avgivna yttrande förklarar sig anse, att frågan om användande av sackarin som sötmedel för läskedrycker och därmed jämförliga drycker av praktiska skäl lämpligast bör lösas i samband med ordnande av livsmedelshandeln genom en allmän livsmedelslagstiftning.

Kommerskollegium har i här förevarande ämne uttalat, att alldeles oavsett den stora önskvärdheten av att den viktiga frågan om en allmän livsmedelslagstiftning snarast kunde upptagas till slutligt avgörande i ett sammanhang, kollegium väl ansåge, att åtskilliga skäl kunde anföras till stöd för att det nu i fråga om svagdricka förordade deklARATIONSTVÅNGET vid användning av sackarin och liknande konstgjorda sötningsmedel, oberoende av förutnämnda, mera svårlösta fråga, vunne tillämpning även i fråga om läskedrycker. Då emellertid jämväl en dylik starkt begränsad lagstiftning syntes böra föregås av en särskild, mera ingående utredning, än som nu föreläge, ansåge sig kollegium icke i detta samband böra framställa något förslag härom.

Av sackarinförbudets upphävande föranledd ökning av arbetskraft å kontrollstyrelsens laboratorier.

I sitt utlåtande har kontrollstyrelsen vidare anført, att upphävande av sackarinförbudet komme att föranleda behov av en viss ökning av arbetskraft å styrelsens laboratorium. Utlåtandet innehåller härom följande:

»Medgivandet att vid tillverkning av svagdricka få använda sackarin mot deklARATIONSSKYLDIGHET skulle givetvis även gälla de skattepliktiga bryggeriernas tillverkning av sådant dricka. Härav följer, att sackarin, till skillnad mot vad nu är fallet, skulle få förvaras i bryggeriet. Då det är ett fiskaliskt intresse att bevaka, att icke sackarin kommer till användning vid tillverkning av skattepliktiga maltdrycker, torde det bliva nödvändigt att genom undersökning å kontrollstyrelsens laboratorium av prov å skattepliktiga maltdrycker, tagna i bryggeriet, utöva en kontinuerlig kontroll i detta hänseende.

Nu åsyftade kontrollåtgärder äro ägnade att kräva viss förstärkning av arbetskrafterna å kontrollstyrelsens laboratorium. Detta har ursprungligen tillkommit för utförande av kemiska undersökningar, som kunna vara på-

kallade för styrelsens tillsyn över efterlevnaden av den år 1918 genomförda lagstiftningen angående skattefria sprit och alkoholhaltiga preparat och särskilt undersökningar rörande denatureringsmedel och denatureringsmetoder. På senare tid har laboratoriet fått vidkännas ytterligare arbetsbelastning utan att erhålla ökad arbetskraft. För utövande å kontroll å efterlevnaden — framför allt i svagdricksbryggerierna — av gällande bestämmelser angående stamvörtstyrka och alkoholhalt hos maltdrycker ävensom av sackarinförbudet har kontrollstyrelsen föranställt om uttagande i bryggerierna stickprovvis av maltdrycksprov, vilka undersökas å laboratoriet. I samband med de år 1928 vidtagna ändringarna i maltdryckstillverkningsförordningen, åsyftande att bereda möjlighet till tillverkning av skattefritt maltdricka, har kontrollstyrelsen föranlett att anordna fortlöpande kontroll å alkoholhalt och stamvörtstyrka hos detta slag av maltdrycker, vilket sker genom undersökning å laboratoriet av stickprovvis insända maltdrycksprov. Sedan genom ikraftträdandet av 1926 års brännvinstillverkningsförordning strängare bestämmelser genomförts för beivrande av olovlig brännvinstillverkning och dit hänförlig mäsckberedning, har i icke ringa omfattning laboratoriet tagits i anspråk för avgivande av utlåtanden, som av polismyndigheterna begäras rörande prov å alkoholhaltiga vätskor, som misstänkas hänföra sig till olaga hantering. Laboratoriet har på detta sätt fått sig ålagt ett betydande analysarbete vid sidan av de ursprungliga åliggandena. Tillkomsten av dessa arbetsuppgifter har medfört, att den nuvarande arbetskraften på laboratoriet, en laborator (B 24) och ett laboratoriebiträde (B 11), redan för närvarande icke kan anses tillfyllest. Därest det även skall åvila laboratoriet att utföra de sackarinanalyser av maltdrycksprov, som enligt vad ovan anförts bliva erforderliga för tillsynen av bestämmelserna om sackarinets användning vid tillverkning av maltdrycker, bliver en förstärkning av arbetskrafterna oundgänglig. Då antalet skattepliktiga och skattefria bryggerier för närvarande utgör 691, kan antalet dylika analyser givetvis bliva betydande. Emellertid torde kunna antagas, att en stor del svagdricksbryggerier komma att tillverka uteslutande sådant svagdricka, som deklarerats innehålla sackarin, vilket medför, att uttagande av prov från dessa icke skulle erfordras. Då kontrollstyrelsen sålunda saknar närmare kännedom om, i vilken omfattning verkställande av ifrågavarande analyser kommer att påkallas, kan styrelsen för närvarande icke med säkerhet bedöma, huruvida arbetet härmed bör föranleda anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde eller om anlåtande av annan sakkunnig tillfällig arbetskraft kan vara att föredraga. Med hänsyn härtill har styrelsen ansett lämpligt, att ett belopp, förslagsvis 3,000 kronor, ställes till styrelsens förfogande för nu ifrågavarande ändamål för budgetåret 1930/31. Det för upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet anvisade extra anslaget (VII C 4), som av styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 augusti 1929 föreslagits för ovannämnda budgetår skola utgöra 22,200 kronor, torde därför böra höjas till 25,200 kronor.

Då maltdryckstillverkare jämlikt föreskrift i maltdryckstillverkningsförordningen är skyldig att kostnadsfritt tillhandahålla kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman prov å maltdryck, som av honom tillverkats, behöver kostnad för kontrolltjänstemans uttagande av svagdricksprov för insändande till kontrollstyrelsens laboratorium icke uppstå i annat fall, än då provet tages hos annan än tillverkaren. Sådana kostnader torde lämpligen böra bestridas av det i kontrollstyrelsens stat upptagna anslaget till expenser, vilket icke för detta ändamål behöver underkastas någon höjning.»

I överensstämmelse med riksdagens hemställan i dess skrivelse den 15 maj 1928 har den nu verkställda utredningen åsyftat allenast ett partiellt upp-

Departementets
chefen.

hävande av gällande förbud mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga maltdrycker, nämligen såvitt angår svagdricka. Förbudet är alltså avsett att kvarstå i fråga om såväl maltdrycker av klass II, d. v. s. pilsnerdricka, som s. k. maltdricka, varmed förstås sådan, till klass I hänförlig maltdryck, vars extrakthalt är lika hög som pilsnerdrickats men vars alkoholhalt ej må överstiga svagdrickats.

Av utredningen framgår, att sackarinförbudet i betydande utsträckning överträdes eller kringgås såvitt angår det slag av svagdricka, brunsvagdricka, som är föremål för den största konsumtionen. Anledningen härtill synes vara dels att flertalet konsumenter av sådant svagdricka föredraga en vara med tillsats av sötämne, vartill emellertid av såväl ekonomiska som tekniska skäl socker icke lämpligen kan användas, och dels att brunsvagdrickat genom tillsats av sackarin eller liknande sötningsmedel erhåller större hållbarhet. Samtliga hörda myndigheter, kontrollstyrelsen, medicinalstyrelsen och kommerskollegium, hava ansett, att sackarinförbudet i fråga om svagdricka numera, sedan jämväl för svagdricka fastställts en viss lägsta extraktgräns, icke är tillräckligt motiverat och bör borttagas men att samtidigt — i de konsumenters intresse, som icke önska erhålla svagdricka med tillsats av konstgjort sötämne — bör införas skyldighet för tillverkare och försäljare att å kärl, vari med sådant sötningsmedel tillsatt svagdricka utlämnas eller hålles till salu, anbringa uppgift om förefintligheten av dylikt ämne.

De invändningar mot kontrollstyrelsens förslag, som framställts av de skattepliktiga bryggeriernas sammanslutning, svenska bryggareföreningen, ävensom av Sveriges kemiska industrikontor, synas mig hava av myndigheterna blivit till fullo vederlagda, och hänvisar jag härutinnan till den sammanfattning, som verkställt av kommerskollegium i dess utlåtande. Jag tillstyrker alltså, att de av kontrollstyrelsen upprättade författningsförslagen, med vissa smärre redaktionella jämkningar, framläggas för riksdagen.

1928 års bevillningsutskott har uttalat, att, i samband med införande av föreskrift om skyldighet för tillverkare och försäljare av sackarinhaltigt svagdricka att å kärl, vari drycken tillhandahålles, utmärka förefintligheten av sackarin, en motsvarande bestämmelse lämpligen borde införas beträffande läskedrycker. I denna fråga ansluter jag mig till kommerskollegiets ståndpunkt, att en bestämmelse av sistnämnda innebörd — vilken icke står i nödvändigt samband med införandet av en motsvarande deklarationsskyldighet i fråga om svagdricka — i varje fall icke bör meddelas utan en mera ingående utredning än den, man i förevarande sammanhang haft anledning verkställa.

Kontrollstyrelsen har hemställt om medel för tillgodoseende av det ökade behov av arbetskraft å styrelsens laboratorium, som föranledes av upphävande av sackarinförbudet beträffande svagdricka, samt i sådant avseende äskat ett belopp av 3,000 kronor. Denna framställning syntes mig motiverad. På grund härav tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t, som under punkt 23 under sjunde huvudtiteln i årets statsverksproposition, i överensstämmelse med tidigare hemställan av kontrollstyrelsen, föreslagit riksdagen att till upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett

extra anslag av 22,200 kronor, måtte hos riksdagen göra framställning om anslag för samma ändamål med ett med 3,000 kronor höjt belopp.

Föredragande departementschefen uppläser härefter upprättade förslag till
1:o förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maldrycker, samt

2:o förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag,

dels ock, med ändring av Kungl. Maj:ts under punkt 23 av sjunde huvudtiteln i statsverkspropositionen framlagda förslag om anslag till upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931, föreslå riksdagen att till upprätthållande av kontrollstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett *extra* anslag av kronor 25,200.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Regné.
